

TUSSENTIJDSE RAPPORTAGE 'STRATEGISCH PLAN GELETTERDHEID' JUNI 2017

Rapport van projectleider Sara Jaminé
Aangesteld bij het Vlaams ondersteuningscentrum voor volwassenenonderwijs
30 juni 2017

INHOUD

Situering 'Strategisch Plan Geletterdheid'	3
Dit rapport	4
Stand van zaken.....	5
Totstandkomingsproces Plan Geletterdheid 2017-2024	5
Geplande stappen	6
Communicatie Plan Geletterdheid	7
Ouderkoepels en geletterdheid	7
Campagne 'Week van de Geletterdheid 2017'	8
Samenwerking Departement Welzijn (armoedebestrijding)	8
Visietekst Taalbeleid.....	8
Structureel Overleg Plan Geletterdheid.....	9
Bijlagen	9

SITUERING 'STRATEGISCH PLAN GELETTERDHEID'

In Vlaanderen is **1 op 7 volwassenen** (tussen de 16 en 65jaar) laaggeletterd. Dat tonen internationale onderzoeken, als [PIAAC](#) (2012) en [PISA](#), aan. Om goed te kunnen **functioneren en participeren in onze huidige maatschappij**, heb je nood aan basisvaardigheden m.b.t. lezen en schrijven, rekenen en computergebruik.

Wat is geletterdheid?

"Geletterdheid omvat de competenties om informatie te verwerven, te verwerken en gericht te gebruiken. Dit betekent met

1. taal,
2. cijfers en grafische gegevens kunnen omgaan
3. en gebruik kunnen maken van ICT.

Geletterd zijn is belangrijk om zelfstandig te functioneren en participeren in de samenleving en nodig om zich persoonlijk te kunnen ontwikkelen en bij te kunnen leren."

Bron: Stuurgroep van het Plan Geletterdheid Verhogen, 27 februari 2013

Vanaf **2005** heeft de Vlaamse Regering een 'Strategisch Plan Geletterdheid'. Binnen het eerste Plan werden de krijtlijnen uitgezet voor **een breed en transversaal geletterdheidsbeleid**. In **2012** liep dit eerste Plan af en werd een tweede 'Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen' in het leven geroepen. Binnen dit Plan werden een heel aantal **strategische en operationele doelstellingen vormgegeven**. Voor de uitvoer van deze doelstellingen werden nog meer organisaties uit de praktijk en beleidsdomeinen betrokken. Uit deze twee Plannen vloeiden veel beleidsaanbevelingen, projecten en goede praktijken voort die aangeven hoe men het beste werkt aan geletterdheid.

In 2016 liep het tweede Plan Geletterdheid ten einde en het werk geëvalueerd.

Ondanks jarenlang geletterdheidsbeleid (met o.a. het werk van de Basiseducatie) en deze twee plannen Geletterdheid, lijkt de gemiddelde Vlaamse geletterdheidprestatie niet significant verbeterd tussen 1996 en 2011 (vergelijking IALS- en PIAAC-onderzoek). Daarom moet een derde Plan Geletterdheid worden aangepakt met nog meer kritische zin en meer engagement dan voorheen. Bovendien moet in het geletterdheidsbeleid worden **los gekomen van het projectmatige en moet worden overgegaan naar structurele verankering van een aantal goede praktijken op het vlak van preventie, remediëring en sensibilisering. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken beleidsdomeinen en actoren.**

Aan de hand van de resultaten uit de evaluatie, het wetenschappelijk syntheseverslag en intensieve participatieve processen met alle betrokken partners is er in de loop van **eind 2016 en begin 2017 een derde 'Strategisch Plan Geletterdheid' vorm gegeven.**

DIT RAPPORT

Deze **tussentijdse rapportage** geeft een overzicht van de werkzaamheden van de **projectleider** van het Plan Geletterdheid van het afgelopen half jaar. Dit rapport volgt op de evaluatie van het Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016 en de tussentijdse rapportage van januari 2017.

Net als het vorige rapport zal er hier worden ingegaan op de processen die zijn doorlopen om het nieuwe Plan Geletterdheid vorm te geven en de andere processen die lopen i.v.m. geletterdheid. Er wordt geen overzicht gegeven van de realisaties die voortvloeien uit de strategische en operationele doelstellingen van een Plan Geletterdheid.

Hierbij zal **toelichting** gegeven worden over:

- De totstandkoming van het 'Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024' en volgende stappen
- De communicatie rond het Plan Geletterdheid
- De samenwerking met de ouderkoepels in het kader van geletterdheid
- De campagne 'Week van de Geletterdheid'
- Samenwerking met beleidsdomein Welzijn (armoedebestrijding)
- Samenwerking voor een Vlaanderen brede visietekst op taalbeleid
- Structureel overleg Plan Geletterdheid

TOTSTANDKOMINGSPROCES PLAN GELETTERDHEID 2017-2024

Het Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024 is het resultaat van een intensief participatief proces op **drie sporen**:

1. Alle relevante beleidsdomeinen van de Vlaamse Overheid en sleutelorganisaties op het vlak van geletterdheid werden uitgenodigd voor een **kenniskring, twee workshops en enkele schrijfsessies**.
2. Daarnaast werd er een aparte workshop georganiseerd met **vertegenwoordigers van de centra voor basiseducatie en de centra volwassenenonderwijs**.
3. Ook de **laageletterden zelf** werden betrokken bij het beleidsproces, zoals expliciet werd opgeworpen in de beleidsevaluatie van het vorige Plan Geletterdheid, door middel van een bevraging.

Hieronder gaan we bondig in op elk van de drie deelprocessen.

Datum	Proces
19 december 16	Kenniskring Geletterdheid
Januari - februari '17	Bevraging cursisten Centra voor Basiseducatie: opmaak, versturen en verwerken
Eind januari '17	Oplevering wetenschappelijk syntheseverslag
2 februari '17	Workshop CBE en CVO
9 februari '17	Eerste workshop (brainstormfase) met alle partners en betrokken beleidsdomeinen
16 februari '17	Tweede workshop (prioriteringsfase) met alle partners en betrokken beleidsdomeinen
Februari-maart '17	Schrijf- en feedbackproces
10 mei '17	Overleg kabinet van Minister bevoegd voor Onderwijs en Vorming
11 mei '17	Eerste schrijfsessie met kernpartners van het Plan
17 mei '17	Tweede schrijfsessie met kernpartners van het Plan
Mei – juni '17	Schrijf- en feedbackproces

Op 19 december 2016 werd de aftrap gegeven van het participatief proces met de organisatie van een **kenniskring**. Dit is een seminarie in beperkte groep tussen beleidsmakers en onderzoekers met als bedoeling de **kennisbasis over geletterdheid te vergroten**. Die kennis werd meegenomen bij de actualisatie en verdere doelbepaling van het toekomstig geletterdheidsbeleid.

Op basis van deze kenniskring en vaststelbare trends in de recente wetenschappelijke literatuur over geletterdheid werd een **wetenschappelijk syntheseverslag** opgesteld, dat eind januari 2017 werd opgeleverd en dat tegelijk als ruimere inleiding fungeert voor het Strategisch Plan Geletterdheid. Het wetenschappelijk syntheseverslag is opgenomen als bijlage bij het Plan.

In de eerste helft van februari 2017 werden alle actoren betrokken via **twee workshops** bij een **brainstorm- en prioriteringsfase** om het nieuwe plan effectief vorm te geven. Daarnaast zijn ook alle **centra voor basiseducatie (CBE) en centra voor volwassenenonderwijs (CVO)** uitgenodigd om deel

te nemen aan een workshop. Hierop tekenden acht CBE's en twee CVO's in. Hen werd gevraagd potentiële doelstellingen voor het nieuwe Plan aan te dragen, met als doel een zo divers mogelijke input te krijgen.

We vonden het ook belangrijk dat tijdens het opstellen van dit plan de **laaggeletterden zelf** betrokken zouden worden. Om tot relevante resultaten te komen is een grootschalige bevraging opgesteld voor de cursisten van de Centra voor Basiseducatie. Deze kon zowel online als op papier worden ingevuld. Hierbij werd gevraagd naar moeilijkheden waar de cursisten op stuiten, leerdrempels, mogelijke plaatsen waar ze leren of willen leren, en actoren die volgens hen meer zouden moeten weten over en anticiperen op hun geletterdheidsnoden. Er hebben uiteindelijk **meer dan 300 cursisten, vanuit verschillende centra, aan de bevraging deelgenomen.**

Naast de inbreng uit bovenstaande **participatieprocessen** zijn ook de **aanbevelingen uit de evaluatie** van het 'Strategisch Plan Geletterdheid Verhogen 2012-2016' en de **aanbevelingen uit het wetenschappelijk syntheseverslag leidraden geweest voor de totstandkoming van het nieuwe Plan.**

Een eerste ontwerp van Plan Geletterdheid werd met het kabinet van de minister bevoegd voor Onderwijs en Vorming besproken en verder uitgewerkt. In overleg met de betrokken **beleidsdomeinen van de Vlaamse Overheid en sleutelorganisaties** op het vlak van geletterdheid werd de tekst van het Plan verfijnd tot de tekst die u in bijlage vindt. Deze tekst werd u bezorgd via een nota van de administratie van 12 juni 2017 met het oog op goedkeuring door de Vlaamse Regering vóór het zomerreces.

GEPLANDE STAPPEN

Na goedkeuring door de Vlaamse Regering zal het Plan Geletterdheid door de betrokken actoren aangevuld worden met **concrete acties** en een overzicht van de **budgettaire implicaties** per strategische doelstelling. De Vlaamse overheid zal met deze actoren een **engagementsverklaring** afsluiten om de realisatie van de doelstellingen via de concrete actiepunten meer kracht bij te zetten.

In de zomer van 2017 zal de projectleider in samenwerking met het departement Onderwijs en Vorming een **proces starten** om tot deze engagementsverklaring te komen. De vormgeving van de engagementsverklaring en de concrete acties die zullen ressorteren onder de strategische en operationele doelstellingen in het Plan Geletterdheid, zal systematisch worden aangepakt. Er zullen **bilaterale gesprekken** plaatsvinden tussen het departement Onderwijs en Vorming en de betrokken partners. Daarop volgend zullen er **per thema overlegtafels** plaatsvinden tussen het departement Onderwijs en Vorming en de verschillende partners en/of beleidsdomeinen die een bijdrage leveren onder dit thema.

Dit proces zou in het **vroege voorjaar van 2018** moeten resulteren in een afgewerkte **engagementsverklaring** tussen het departement Onderwijs en Vorming en alle betrokken partners en beleidsdomeinen.

COMMUNICATIE PLAN GELETTERDHEID

Om de werkzaamheden, resultaten en achtergrondinformatie van het Plan Geletterdheid te verspreiden wordt er nog steeds op geregelde tijdstippen een **nieuwsbrief** verstuurd naar alle partners en geïnteresseerden. Zo werden in het afgelopen jaar bijvoorbeeld het wetenschappelijk syntheseverslag, de resultaten van de cursistenbevraging CBE en de verschillende participatieprocessen medegedeeld in de nieuwsbrieven.

Ook de **facebookpagina** van het Plan Geletterdheid wordt intensief gebruikt en geraadpleegd.

Daarnaast zijn de eerste stappen gezet om tot een **nieuwe website** voor het Plan Geletterdheid te komen. Deze nieuwe website is nodig omdat de oude online omgeving, www.platformgeletterdheid.be, niet voldoende aanspreekt of informatie meegeeft. Daarenboven is de website van de Vlaamse Overheid over het Plan Geletterdheid offline gehaald.

Stappen:

Datum	Proces
Maart – april '17	Contact met webontwikkelaars
19 april '17	Intern overleg: vergelijking offertes
Mei '17	Overleg met Karakters en Magelaan
22 juni '17	Structureel overleg: beslist om met Karakters in zee te gaan
Augustus '17	Eerste overleg met Karakters voor invulling website
September – december '17	Vormgeving nieuwe website
Vroeg voorjaar '18	Lancering website parallel met afronden engagementsverklaring Plan Geletterdheid

OUDERKOEPELS EN GELETTERDHEID

Voor het tweede jaar op rij hebben de ouderkoepels besloten **geletterdheid op te nemen als beleidsprioriteit**. In het kader van dit engagement werden in de loop van vorig schooljaar 15-16 en dit schooljaar 16-17 projecten uitgetekend waarbinnen ouderverenigingen ondersteund worden om te werken aan geletterdheid, o.a. door de CBE.

Op 15 februari lanceerde het Agentschap Integratie en Inburgering een **projectoproep 'Nederlands leren'**. De drie ouderkoepels, Federatie Centra voor Basiseducatie en Vocvo tekenden als samenwerkingsverband hierop in met een project rond Nederlands leren binnen een bredere geletterdheidscontext in ouderverenigingen. Op 3 juni zal worden medegedeeld of het bovengenoemde project middelen zal krijgen.

Daarnaast werd in april – mei 2017 een communicatie uitgestuurd door de drie ouderkoepels rond **samenwerkingen met lokale Centra voor Basiseducatie**. Hier gingen al enkele scholen op in. Er vonden al enkele **verkennende gesprekken plaats tussen de ouderverenigingen en de CBE**, steeds onder begeleiding van de ouderkoepels en de Federatie Centra voor Basiseducatie.

CAMPAGNE 'WEEK VAN DE GELETTERDHEID 2017'

Zoals reeds medegedeeld in de tussentijdse rapportage van januari 2017 staat de **Week van de Geletterdheid** dit jaar in het teken van **armoede**. Onderzoek toont aan dat laaggeletterdheid, armoede en sociaal-economische kansen **met elkaar gerelateerd** zijn. Het blijkt dat een deel van de mensen die kampen met geletterdheidsnoden behoren tot een kwetsbare groep met een relatief laag inkomen. Vaak is het echter moeilijk om het onderscheid tussen oorzaak en gevolg te maken, aangezien verschillende mechanismen tegelijk werkzaam zijn. Dit impliceert ook dat **werken aan geletterdheid kansen biedt om te klimmen op de maatschappelijke ladder**.

Onderdelen van de campagne (8 tot 14 september 2017):

- **Magazine 'TROEF- speel je troeven uit'**: in dit magazine worden mensen en projecten in de kijker gezet die werken aan geletterdheidsvaardigheden binnen een armoedecontext.
- **Inspiratiepakketten**: zowel voor medewerkers van de CBE als voor toeliders in armoedeverenigingen werd een inspiratiepakket opgesteld. In dit pakket vinden ze respectievelijk meer achtergrondinformatie over geletterdheid/armoede en ideeën om binnen hun groep te werken rond geletterdheid.
- **'Taartbezoeken'**: alle CBE zullen in de periode tussen 8 september en 17 oktober 2017 (internationale dag van de armoedebestrijding) 1 à 2 armoedeorganisaties in hun buurt bezoeken met lekkers. Deze bezoeken moeten de relaties en samenwerkingen tussen de twee aansterken en/of aanhalen.
- **Lanceringsmoment**: op donderdag 7 september 2017 zal het magazine gelanceerd worden. Dit zal plaatsvinden in een armoedevereniging die deelnam aan het 'Leerkansenproject'. Hierbij zal Minister Crevits ook aanwezig zijn.

SAMENWERKING DEPARTEMENT WELZIJN (ARMOEDEBESTRIJDING)

In het **Vlaams Actie Plan Armoedebestrijding (VAPA)** staan vijf actiefiches met betrekking tot het Plan Geletterdheid. In het kader van de verbetering en evaluatie van het VAPA die dit jaar plaats vond, werden **deze actiefiches geactualiseerd**. Daarnaast werd er ook een nieuw stuk tekst geschreven over geletterdheid en het Plan Geletterdheid dat een plaats krijgt in het VAPA.

De projectleider neemt systematisch deel aan het **Horizontaal permanent armoedeoverleg (HPAO)**, dat enkele keren per jaar samenkomt om de voortgang van het VAPA en andere beleidskeuzes in teken van armoedebestrijding te bespreken.

VISIETEKST TAALBELEID

Eind april werd Vocvo gecontacteerd door het departement Kanselarij en Bestuur met de vraag deel te nemen aan een denkoefening om te komen tot een **Vlaanderen brede visietekst op taalbeleid**.

Werkzaamheden:

Datum	Werkzaamheden
5 mei '17	Presentatie: visie op taalbeleid binnen breder geletterdheidsbeleid Samenwerking projectleider en Wablieft
12 en 13 juni '17	Schrijftweedaagse visietekst taalbeleid
20 juni '17	Commissie Integratiebeleid – visietekst taalbeleid
23 augustus '17	Revisie herschreven tekst
19 september '17	Stakeholdersforum en herschrijfmoment visietekst

STRUCTUREEL OVERLEG PLAN GELETTERDHEID

Ongeveer **maandelijks** roept de planleider het **Structureel overleg** voor het Plan Geletterdheid samen. Hierop worden het departement Onderwijs en Vorming, de Federatie Centra voor Basiseducatie en Vocvo uitgenodigd. Op dit overleg worden de **grote bakens uitgezet** voor de werkzaamheden en realisaties van het Plan Geletterdheid.

Afgelopen 6 maanden kwam het Structureel overleg samen op:

- Donderdag 26 januari
- Woensdag 15 februari
- Vrijdag 17 maart
- Woensdag 26 april
- Donderdag 22 juni

BIJLAGEN

Bijlage 1: Strategisch Plan Geletterdheid 2017-2024

Bijlage 2: Wetenschappelijk syntheseverslag